

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE TEOLOGIE REFORMATĂ ȘI MUZICĂ
Școala Doctorală Ecumene

TEZĂ DE DOCTORAT

ASPECTE ESHATOLOGICE ÎN ÎNVĂȚĂȚURA
PENTICOSTALISMULUI ROMÂNESC POSTDECEMBRIST
(REZUMAT)

Conducător științific:

Prof. univ. dr. habil. BUZOGÁNY DEZSŐ

Candidat:

ZIRBO IOAN

Cluj-Napoca

2025

Intenția de a cerceta tematica propusă în această lucrare, izvorăște din dorința de a înțelege modul în care eshatologia penticostală influențează biserica (dar și societatea), implicând-o pe aceasta în realizarea planului final al lui Dumnezeu cu lumea care ne înconjoară. Credințele eshatologice s-au maturizat atât alături de abordarea biblică, cât și de istoria creștină. Această evoluție poate fi urmărită prin intermediul studiilor care privesc discursurile eshatologice ale Mântuitorului Isus, cât și discursurile apostolilor, ale Părinților bisericești, ale marilor Reformatori, inclusiv studii contemporane care abordează eshatologia penticostală.

Procesul reflectă încercări de adaptare la noile condiții și provocări – uneori dând loc unor viziuni mai concentrate, dar uneori și eșecurilor și formelor disfuncționale sau variațiilor inutile. Devine o datorie teologică să evaluăm mai bine această evoluție. Elementul cheie este recepționarea acestor abordări eshatologice, pentru a discerne ce expresii ale acestora sunt mai utile în încurajarea fidelității creștine, pentru a face față dilemelor spirituale și a face față provocărilor individuale și societale

Răspunsul creștin la neliniștile omului contemporan, ca și ale omului din orice timp, Îl are pe Cristosul înviat drept fundament și este conținut în speranța învierii glorioase a tuturor acelor care sunt ai lui Cristos. Va fi o înviere după imaginea lui Cristos Însuși, adică lui Cristosului înviat: „După cum am purtat chipul celui pământesc, vom purta și chipul celui ceresc” (1 Cor. 15:49). Învierea noastră va fi un eveniment eclezial în raport cu Parousia Domnului, când va fi completat numărul credincioșilor (Apoc. 6:11).

Învățătura lui Isus despre viitor este mai simplă și mai profundă decât își dau seama mulți oameni. Este suficient de simplă pentru a fi înțeleasă de fiecare creștin și este suficient de profundă pentru a schimba vieți. A trăi în lumina venirii Sale este ceea ce au făcut primii creștini. Credem că perspectiva și așteptările noastre privind viitorul ne pot modela în mod decisiv prioritățile, deciziile și concepția despre misiunea noastră. Deși se poate spune că există dezacorduri doctrinare care au afectat viața a Bisericii mai mult în ortopraxia ei, poate puține dileme au rămas pe scenă la fel de vizibil, consecvent și controversat în ultimii o sută optzeci de ani ca Răpirea Bisericii.

1. Scopul cercetării

Termenul eshatologie vine din grecescul *eschaton* („cele de pe urmă”) și *logos* („cuvânt” sau „studiu”). Eshatologia este ramura teologiei care se ocupă cu evenimentele finale ale istoriei și cu destinul ultim al creației: sfârșitul istoriei, A Doua Venire a lui Cristos, învierea morților, Judecata de Apoi, raiul și iadul, precum și realizarea deplină a planului lui Dumnezeu. Departate de a fi un subiect marginal sau pur speculativ, eshatologia are un loc central în înțelegerea credinței creștine. S-a observat, că eshatologia reprezintă punctul culminant al unei bogate narațiuni a creației și răscumpărării lumii, în care Dumnezeu, ca agent suprem, prezervă și restaurează lumea din căderea în păcat și moarte. Cu alte cuvinte, eshatologia descrie ținta spre care converg toate lucrările lui Dumnezeu, fiind strâns legată de istoria mântuirii și planul Său veșnic. Această analiză își propune să evidențieze scopul cercetării eshatologice, motivele teologice pentru care eshatologia trebuie studiată, relația ei cu celelalte doctrine sistematice, rolul eshatologiei în înțelegerea planului divin al mântuirii și importanța ei în formarea perspectivei creștine penticostale asupra viitorului. De asemenea, vor fi menționate contribuțiile unor teologi importanți care au marcat dezvoltarea gândirii eshatologice creștine penticostale.

Eshatologia a fost un subiect de doctrină în mod inutil divizat. Pe de o parte, anumite denominațiuni din anumite perioade de timp s-au concentrat aproape exclusiv pe eshatologie și mai ales pe interpretarea profețiilor din Vechiul Testament. Acest lucru s-a întâmplat, de exemplu, în anii de după 1820. Pe de altă parte, multe biserici reformate au fost preocupate de această supraaccentuare; dar aceasta a dus la neglijarea eshatologiei. De fapt, unele biserici au interzis orice studiu speculativ cu privire la subiectele legate de sfârșitul vremurilor. Din păcate, atât Martin Luther, cât și Jean Calvin au refuzat să scrie comentarii la Apocalipsa, deoarece li se părea un text prea misterios. Desigur, ambele extreme sunt greșite, iar eshatologia trebuie studiată la fel de mult ca orice alt domeniu al teologiei, deoarece este un subiect prezent în Biblie care trebuie predat. De fapt, eshatologia este importantă pentru că ea se concentrează în principal pe împlinirea, desăvârșirea și consumarea planului lui Dumnezeu. Eshatologia ne explică împlinirea planului divin și glorioasa încheiere și victorie a împărăției lui Cristos. A neglija acest lucru este o eroare gravă. Jürgen Moltmann are dreptate când afirmă că „nu numai în epilog este creștinismul eshatologie, este speranță, ci retrospectiv și prospectiv”, el este în întregimea lui anticipare și progres și, de aceea, revoluționează și transformă prezentul. „Eshatologicul nu este un element *al*

creștinismului, ci este mediul credinței creștine ca atare”, așa că eshatologia nu poate fi numai o parte a doctrinei creștine. Dimpotrivă, perspectiva eshatologică este o caracteristică a întregii propovăduiri creștine, a fiecărei existențe creștine și a întregii Biserici

2. Importanța acestui studiu pentru cercetător

De ce este importantă eshatologia și de ce ar trebui studiată? Există numeroase motive teologice și practice care justifică atenția acordată „ultimelor lucruri” în teologie:

Face parte integrantă din revelația biblică: întreaga Biblie are un caracter eshatologic, orientat spre împlinirea promisiunilor lui Dumnezeu. Vechiul Testament înaintea cu speranța mesianică a „zilelor de pe urmă”, care culminează cu prima venire a lui Isus Cristos, iar Noul Testament vestește inaugurarea acelor vremuri în viața, moartea și Învierea Lui, fără însă ca împlinirea să fie încă desăvârșită. Creștinii trăiesc astfel în tensiunea dintre „*deja*” și „*nu încă*”. Împărăția lui Dumnezeu a fost inaugurată de Cristos, dar va fi consumată pe deplin doar la a doua Sa venire. A studia eshatologia înseamnă, deci, a studia însuși firul epic al Scripturii, de la creație la noua creație.

Încununează și iluminează celelalte doctrine: eshatologia nu este o doctrină izolată, ci piatra de încununare a teologiei sistematice, care aruncă lumină asupra tuturor celorlalte capitole doctrinare. După cum afirmă unii teologi, eshatologia „*este coroana teologiei, întrucât răspunde întrebărilor pe care fiecare altă doctrină le ridică*”. De pildă, fără perspectiva finală, doctrina despre Dumnezeu (teologia propriu-zisă) rămâne fără răspunsul la întrebarea cum va fi deplin glorificat Dumnezeu în creația Sa, antropologia și hamartiologia (învățătura despre om și păcat) nu ar ști cum va fi eradicată definitiv influența distructivă a păcatului, cristologia ar fi incompletă fără biruința finală a lui Cristos, soteriologia ar lăsa deschisă problema desăvârșirii și glorificării credincioșilor, iar eclesiologia ar rămâne fără viziunea împlinirii destinului Bisericii în slava veșnică. Astfel, studiul eshatologiei oferă cadrul în care toate aceste piese ale *puzzle*-ului teologic își găsesc locul și sensul deplin.

Ea oferă contextul și motivația vieții creștine și a misiunii: Înțelegerea planului lui Dumnezeu cu privire la sfârșit le conferă credincioșilor motivație pentru trăirea etică și misiune. Știind că trăim în „zilele de pe urmă” inaugurate deja de Cristos, Biserica își asumă misiunea de a duce Evanghelia până la marginile pământului, văzând în aceasta împlinirea planului lui Dumnezeu de a chema toate neamurile la mântuire. Iminența revenirii lui Cristos și realitatea

judecării viitoare impulsionează creștinii la responsabilitate: îi îndeamnă să trăiască în sfințenie, să mărturisească Evanghelia și să slujească cu zel, știind că ceea ce fac în prezent are valoare veșnică. Apostolul Petru, de pildă, leagă direct așteptarea sfârșitului de o viață sfântă, întrebându-ne: „*Deci, fiindcă toate aceste lucruri au să se strice, ce fel de oameni ar trebui să fiți voi, printr-o purtare sfântă și evlavioasă ...?*” (2 Pt. 3:11 VDC). Eshatologia corect înțeleasă ne ferește atât de indiferență, cât și de panică, dând sens eforturilor noastre prezente în lumina veșniciei.

Eshatologia întărește nădejdea și oferă mângâiere: una dintre funcțiile esențiale ale eshatologiei este să alimenteze speranța credincioșilor. În mijlocul suferinței, nedreptății și al încercărilor acestei lumi, privirea spre promisiunea învierii și a vieții veșnice devine sursa de mângâiere și putere. Doar având „*o vie nădejde a vieții de înviere*”, credincioșii pot îndura cu răbdare până la capăt greutățile, știind că Dumnezeu va șterge orice lacrimă și va răsplăti orice jertfă. Eshatologia ne reamintește că răul și suferința sunt provizorii, destinate să fie învinse, și că destinul final al celor credincioși este fericirea veșnică în prezența lui Dumnezeu.

Orientează inima spre cer și viitorul promis: În mod practic, studiul eshatologiei ne ajută să ne ridicăm privirea de la lucrurile trecătoare către realitățile veșnice. Într-o lume secularizată, preocupată excesiv de prezent, eshatologia menține vie tensiunea către „*cerul nou și pământul nou*” (Apoc. 21:1) și către comuniunea deplină cu Cristos. Fără această perspectivă, creștinii riscă să devină prea absorbiți de bunurile și preocupările lumii de acum, uitând de „*comoara din cer*”. Însă adevărurile ultime despre înviere, Judecata de Apoi și Împărăția eternă ne încurajează „*să privim dincolo de lumea aceasta*” și să tânjim după cer. Speranța eshatologică produce încredere și bucurie, chiar și în fața morții, deoarece știm că moartea nu are ultimul cuvânt, ci a fost biruită prin Cristos. Astfel, eshatologia formează în noi o viziune optimistă, dar realistă: istoria are un sens și un final glorios hotărât de Dumnezeu.

În concluzie, eshatologia trebuie studiată, deoarece este parte integrantă a revelației creștine, încununează celelalte doctrine, motivează trăirea și slujirea, oferă speranță în încercare și fixează perspectiva noastră asupra viitorului promis de Dumnezeu. Neglijarea eshatologiei lasă un gol periculos în predicare și teologie, pe când o abordare sănătoasă aduce echilibru și entuziasm spiritual. După cum am arătat, deși o obsesie morbidă pentru detaliile sfârșitului este de evitat, omiterea eshatologiei este și mai primejdioasă, pentru că privează credinciosul de orientarea și speranța necesare unei vieți creștine împlinite.

Capitolul 1: Introducere

Pentru observatorul întâmplător, spiritualitatea penticostală pare obsedată de vorbirea în limbi sau de alte fenomene carismatice. Deși acestor lucrări ale Duhului Sfânt li s-a dat un loc primordial în cadrul mișcării penticostale, fapt reflectat de scrierile teologice de pneumatologie penticostală, spiritualitatea penticostală nu poate fi înțeleasă corect decât dacă plasăm eshatologia în miezul teologiei și practicilor acestei mișcări. Această teză își propune să exploreze eshatologia penticostală timpurie și să înțeleagă rolul acesteia în modelarea spiritualității și motivațiilor misionare ale mișcării printr-o investigație istorico-teologică; și totodată această lucrare își propune să evalueze evoluția reflecției penticostale eshatologice, până în actualitate. Așadar, lucrarea de față urmărește antecedentele eshatologice, examinează convingerile liderilor timpurii, dar consultă totodată primele publicații și buletine informative ale mișcării penticostale. Începând din perioada vetero-testamentară, continuând cu evangheliile și apostolii, trecând prin Părinții apostolici, ajungând în perioada Reformatoarelor, ne-am oprit în actualitate, ajungând în cele din urmă la concluzia că eshatologia este importantă pentru că întreaga Biblie este eshatologică. Vechiul Testament avansează cu speranța mesianică eshatologică și culminează cu prima venire a lui Isus. „Ultimele zile” promise de Vechiul Testament, în care Iahve vine în Israel și trimite pe regele său mesianic davidic, Israel și celelalte popoare experimentează necazul, învierea și dăruirea Duhului, sunt inaugurate în viața lui Cristos, moartea, Învierea, înălțarea și dăruirea Duhului la Rusalii. Dar Noul Testament demonstrează natura hibridă a ultimelor zile: ele sunt inaugurate la prima venire a lui Cristos, dar nu sunt desăvârșite până la A Doua Sa Venire. Așa că și Noul Testament reflectă aceeași așteptare și este impregnat cu o speranță mesianică eshatologică similară, de data aceasta așteptând cu nerăbdare întoarcerea lui.

Capitolul 2: Importanța și relevanța subiectului

Când se vorbește despre eshatologia penticostală, se vorbește despre o temă care se află aproape de bătăile inimii mișcării penticostale. Penticostalismul a apărut la începutul secolului XX, la o școală biblică din Kansas și – ceea ce este important pentru transformarea ei într-o mișcare globală – la Misiunea Credinței Apostolice de pe strada Azusa, din Los Angeles, sub conducerea lui William J. Seymour (1870), fiul unor foști sclavi. Dar aceste începuturi umile în rândul penticostalilor s-au aflat în contrast puternic cu vastitatea viziunii lor eshatologice. Au dorit o

nouă epocă a Duhului în ultimele zile înainte de întoarcerea lui Cristos, în care creștinii vor fi botezați în Duhul lui Dumnezeu, pentru a le oferi o conștientizare mai intensă a prezenței lui Dumnezeu, o unitate mai mare și putere sporită pentru misiune, mai ales cu „semne carismatice” (daruri spirituale) ca vindecarea divină și vorbirea în limbi. Această doctrină a botezului Duhului, mai ales așa cum o dovedesc limbile (Fapte 2: 4), a devenit cea mai controversată mișcare în rândul creștinilor, o mișcare ce a crescut din ce în ce mai mult. Controversele din jurul penticostalismului au făcut ca acesta să fie uneori în mod nefericit desemnat ca o „mișcare a limbilor”. Totuși, acest botez al spiritului penticostal a avut mai puțin de a face cu îngrijorarea îngustă cu privire la limbi și mai mult cu un devotament față de Isus ca Regele care vine și vindecă, ceea ce îi conferă poporului lui Dumnezeu o predispoziție a Împărăției care va veni să-i împuternicească pentru misiuni.

David William Faupel a fost însă cel care a făcut din crezul eshatologic o temă integrantă a teologiei penticostale. Cheia pentru Faupel a fost pasiunea eshatologică premilenară dintre diferitele comunități creștine revigoriste care au legat ascensiunea mișcării penticostale¹. Pentru penticostali, „ploaia mai mică” a Duhului a ajuns să restabilească puterea apostolică (puterea Rusaliilor ca fostă ploaie), împreună cu extraordinarele daruri ale Duhului. Această ultimă ploaie a Duhului, în perioada care precedă revenirea lui Cristos a constituit perspectiva asupra lumii propriie mișcării și a servit la integrarea Evangheliei complete, în structura sa împătrită, așa cum arată Dayton.

Potrivit lui Land, spiritualitatea penticostală poate fi considerată apocaliptică din punctul de vedere al principalelor sale trăsături, care recunosc lucrarea disruptivă a Duhului „în zilele din urmă” (Fapte 2:17). Însă aceste „zile din urmă” nu trebuie înțelese cu referire exclusivă la zilele viitoare, ci trebuie înțelese cu referire la „dispensația” actuală, dintre prima și cea de-A Doua Venire a lui Cristos. În această perioadă de timp, Biserica este cum a și fost dintotdeauna, o părtășie misionară din vremea sfârșitului, care, prin puterea Duhului, participă la lucrarea răscumpărătoare a lui Dumnezeu, tânjind cu însetare după manifestarea Împărăției prin efectele recunoștinței, compasiunii și curajului și grăbind, prin închinare, rugăciune și mărturisire prezența Împărăției.

¹ D. William Faupel, *The Everlasting Gospel. The Significance of Eshatology in the Development of Pentecostal Thought*, Sheffield, Sheffield Academic Press, 1996, p. 18.

Capitolul 3: Venirea lui Cristos. Fundamente biblice

În decursul istoriei Bisericii, scrierile profetice sau eshatologice ale Bibliei au suferit într-o mai mare măsură de un interes inadecvat, decât oricare alt subiect major de teologie. În ultima perioadă, a existat în cadrul Bisericii un interes din ce în ce mai mare pentru evenimentele viitoare și finale și față de ceea ce spune Scriptura despre vremurile din urmă și despre Împărăția lui Dumnezeu.

Poporul Israel este orientat spre un viitor tainic. Totuși, întreaga sa istorie și descoperirea progresivă a sensului ei se bazează pe relația sa personală cu Dumnezeu. Istoria lămurește sensul făgăduințelor; așa se întâmplă și cu făgăduința referitoare la țară: gândul la țara promisă este speranța care animă poporul în timpul exodului, redobândirea ei după cei patruzeci de ani de rătăcire și redobândirea ei după perioadele de robie investesc această făgăduință cu un sens mai spiritual, trimițând la realități eshatologice. Învățătura eshatologică vetero-testamentară se cristalizează treptat și ajunge în cele din urmă la punctul culminant de dezvoltare, cuprins în discursul profeților. Acest proces evolutiv poate fi urmărit îndeaproape pornind de la observarea lexicului eshatologic și apocaliptic specific fiecărei perioade istorice reflectate în cărțile ce compun Vechiul Testament, dar și a contextului folosirii acestui lexic.

Narațiunea căderii în păcat pe care o găsim în primele versete ale capitolului 3 din Geneza, este urmată imediat, în versetul 15, de promisiunea unui viitor răscumpărător: „Vrăjmășie voi pune între tine și femeie, între sămânța ta și sămânța ei. Aceasta îți va zdrobi capul, și tu îi vei zdrobi călcâiul” (Gen. 3:15).

Pentru a înțelege modul în care era privită Împărăția lui Dumnezeu de către contemporanii iudei ai Mântuitorului, este necesar să ne facem o imagine asupra istoriei acestui concept în cadrul iudaismului, începând cu Vechiul Testament și mergând până la scrierile considerate contemporane apariției creștinismului. Promisiunea lui Dumnezeu a unui nou legământ se găsește în Ieremia 31:31-34. Această promisiune oferită de Dumnezeu reprezintă un legământ bazat pe o relație conștientă și iubitoare, între Dumnezeu și popor.

Subiectul restaurării Israelului a fost un punct central al cercetării Noului Testament încă de la începutul anilor 1990.

Deși în mare parte eshatologia lui Matei seamănă cu cea a lui Marcu, există cel puțin două diferențe. Pe de o parte, avem denumirea lui Isus ca Fiul al Omului în contextul Judecății finale (13:41; 16:28; 25:31); pe de altă parte, avem conceptul de judecată a lui Israel (19:28), care este vag amintită în Marcu. Marcu dă startul descrierilor despre sfârșit. Astfel, începând cu cap. 13, Evanghelia după Marcu vorbește despre sfârșit în termeni realiști: va fi un timp de încercări și dificultăți. Evanghelia după Luca dezvăluie un aspect important, și anume combinația dintre istorie și eshatologie. Prin urmare, mulți savanți au discutat dacă Luca este mai degrabă un istoric, decât un teolog sau invers. În discursul său istoric și eshatologic, evanghelistul vorbește despre Parousie. Venirea Fiului omului la sfârșitul timpurilor este o certitudine și oamenii trebuie să se pregătească pentru sosirea Lui. Cel de-al patrulea evanghelist pune un mare accent pe eshatologia realizată. Se spune foarte puțin despre eshatologia viitorului (avem doar sintagma: „zilele din urmă”, 6:39), amintind doar de Înviere. Ioan, ca și Matei și Marcu, asociază moartea lui Isus cu judecata asupra lumii (12:31). Spre deosebire de sinoptici, Ioan îl vede pe Isus cu prerogative pe care ceilalți le proiectează doar în viitor: El are deja *autoritate* (5:27); El *deja judecă* (9:35-39; 12:30-34) și *deja este proslăvit și înălțat* (3:14). Un alt detaliu: apostolul vede *viața veșnică* (6:47); *pâinea din cer* (6:25-34); *înfierea divină* (1:12) și chiar *învierea* (5:25), în prezent. Este un fel de aducere a vieții de apoi în viața aceasta (un concept eminentemente ioanin). Aici și acum, fiii Împărăției se bucură de binecuvântările vieții viitoare. Prin credință și ucenicie, omul *deja* pregustă din ospățul ceresc pregătit pentru el după revenirea lui Cristos.

Eshatologia este o problemă vitală în scrierile pauline și este, de asemenea, unul dintre cele mai dezbătute aspecte ale teologiei pauline. Eshatologia lui Pavel oferă fundalul multor alte subiecte vitale care constituie substanța teologiei pauline. Cristologia, pneumatologia, ecleziologia, soteriologia și antropologia sunt toate construite pe baza fundamentului eshatologic al gândirii lui Pavel.

Înțelegerea eshatologiei creștine nu poate ignora contribuția majoră a literaturii patristice. Părinții Bisericii au generat producții teologice consistente de-a lungul mai multor secole. În genere, se consideră că perioada Părinților Bisericii se întinde între sec. al II-lea și sec. al VIII-lea. Literatura patristică este studiată astăzi cu interes nu numai în Facultățile de teologie, ci și în cele de filologie și filozofie, precum și în instituții și asociații dedicate studiului ei. Cele mai multe și consistente scrieri patristice datează din primele patru secole ale perioadei patristice. Această

literatură cuprinde tratate teologice, tratate polemice, imnuri, lucrări de istorie bisericească și ilustrează specii și genuri literare diferite, unele lucrări fiind scrise în proză, altele în versuri.

Capitolul 4: Perspective eshatologice în penticostalismul românesc postdecembrist

Eshatologia penticostală a suferit tranziții semnificative. Eshatologia nu este nici protologică, nici finală, ci este permanentă. O focalizare excesivă asupra istoriei rezolvă prematur anticiparea noutății radicale a creației, în timp ce o focalizare exclusivă asupra viitorului exclude continuitatea creației cu împărăția care vine. În teologia și închinarea penticostală, anticiparea zorilor eshatologici, realizată parțial acum, atrage indivizi și elemente cosmice într-o apariție complet integrată și transformată a împărăției lui Dumnezeu. Dezbaterea tribulaționistă s-a conturat într-un mod deosebit în ultimele două secole printre evanghelicii americani și britanici după o renaștere de interes în ceea ce privește eshatologia futuristă.

Viziunea pretribulațională a Răpirii se referă la o „înlăturare supranaturală a Bisericii din lume, înainte ca Necazul cel Mare (săptămâna 70 a lui Daniel) să înceapă”. Premisa punctului de vedere pretribulaționist se bazează în esență pe interpretarea literală a Scripturii. Viziunea pretribulaționistă este „premilenară”, deoarece perspectivele amilenară și postmilenară nu se focalizează pe o perioadă de necaz, în sens literal, sau pe o revenire iminentă, în orice moment. Teoria midtribulaționistă este mai recentă în origine decât teoria pretribulaționistă. Un susținător important al acestei teorii este Norman B. Harrison, care, în 1941, a publicat cartea *The End. Rethinking The Revelation*. Ucenicii săi văd în această teorie o poziție mediană. Conform midtribulaționiștilor, Răpirea Bisericii va avea loc la trei ani și jumătate după începutul perioadei de Necaz, imediat înainte de Necazul cel Mare. Harrison credea că mânia lui Dumnezeu trebuie asociată doar cu Necazul cel Mare și că această mânie va fi declanșată de deschiderea judecății cu a șaptea trâmbiță (Apoc. 11). Prin urmare, midtribulaționiștii consideră că, în conformitate cu poziția lor, Răpirea va scuti Biserica de judecata lui Dumnezeu.

Posttribulaționismul se naște din eshatologia futuristă și premilenaristă a creștinilor din perioada ante-niceeană. Această eshatologie se pare că a fost subînțeleasă de majoritatea Părinților ante-niceeni. S-a considerat că Răpirea, atunci când această temă și-a făcut loc în discuție, urmează să se realizeze odată cu revenirea lui Cristos. Este semnificativ faptul că Părinții ante-niceeni au fost cu toții posttribulaționaliști. Ei considerau cu toții că Necazul cel Mare va surveni înainte de

A Doua Venire. Perspectiva pretribulațională asupra celei de-A Doua Veniri era practic necunoscută înainte de 1830.

Capitolul 5: Influențele teologiei penticostale globale în domeniul eshatologiei penticostalismului românesc

Organizația Church of God a avut influențe majore atât asupra gândirii teologice penticostale din România, cât și asupra înființării cultului penticostal din România. Rădăcinile credinței penticostale se găsesc în mișcările de renaștere a sfințeniei care au apărut în ultima jumătate a secolului al XIX-lea. În realitate, accentul adus de penticostalism este pur și simplu o extensie a conceptelor anterioare de sfințenie. Adepții săi susțin cu tărie că preceptele penticostale și cele ale sfințeniei sunt inseparabile și se consideră diferiți de ceilalți credincioși ai sfințeniei doar prin experiența spirituală ulterioară pe care au primit-o. Istoria credinței penticostale trebuie neapărat să înceapă cu istoria despărțirii sfințeniei.

Biserica lui Dumnezeu (*Church of God*) este cea mai veche dintre grupurile penticostale. Existența sa datează din 1886, când a început ca o grupare separatistă de credincioși care practicau sfințenia. Acest primat al Bisericii lui Dumnezeu între grupurile penticostale dezvăluie, de asemenea, că ea nu a apărut ca un grup penticostal. În primii zece ani de existență, a fost doar unul dintre numeroasele grupuri ale mișcării sfințeniei care începuseră să apară, însă specificul Bisericii lui Dumnezeu a constatat în faptul că profesa botezul cu Duhul Sfânt și glosolalia (vorbirea în limbi). În ciuda persecuțiilor care au urmat, biserica penticostală a crescut. Primul reprezentat național al acestei mișcări a fost Gheorghe Bradin, care ulterior va fi ales chiar și președintele comunității penticostale din România. Pavel Budeanu este ordonat pastor în organizația Church of God în anul 1923, după care este trimis ca misionar în România, un an mai târziu.

Formată în 1914, Adunările lui Dumnezeu (*Assemblies of God*) constituie una dintre cele mai mari mișcări penticostale din lume și, de la bun început, a acordat o importanță deosebită celei de-A Doua Veniri a lui Cristos. Cu toate acestea, în ultimele decenii, un segment de teologi și profesori ai Assemblies of God au început să reexamineze bazele teologice ale eshatologiei acestei mișcări. Multe dintre expresiile istorice ale eshatologiei pierd popularitatea în cercurile penticostale, în special relația lungă cu premilenarismul dispensațional.

În ultima jumătate a secolului al XIX-lea, biserica protestantă a cunoscut o mare trezire prin redescoperirea Duhului Sfânt și prin interesul față de A Doua Venire a lui Isus. Această mișcare penticostală a avut o tendință de interpretare mult mai modernă decât cea reprezentată de Budeanu și Bradin. Ei au refuzat practica spălării picioarelor, în concepția lor ea fiind inutilă și nerelevantă. Acceptau consumul moderat de alcool, spre deosebire de penticostalii români, care practicau spălarea picioarelor la fiecare Cină a Domnului și refuzau categoric consumarea băuturilor alcoolice. Crezul mișcării Assemblies of God cu privire la eshatologie sau mai specific la Răpirea Bisericii constată următoarele adevăruri: Cea de-A Doua Venire a lui Isus include Răpirea sfinților, care este nădejdea noastră binecuvântată, urmată de o întoarcere vizibilă a lui Cristos împreună cu sfinții Lui pentru a domni pe pământ o mie de ani.

Capitolul 6: Efectul eshatologiei penticostale românești din perspectiva autorului lucrării

Mișcarea penticostală din România are, la această dată, toate nuanțele posibile. Din toate cele trei puncte de vedere – *istoric, dogmatic, practic* –, penticostalismul autohton poate fi privit ca o miniatură a celui mondial. Avem, așadar, ceea ce teologii numesc „pre-penticostali”; în accepțiunea primară, „sunt denumiți cu acest termen membrii mai multor mișcări existente înainte de secolul al XX-lea, care pot fi considerați „precursori ai penticostalilor moderni”.

Precum se știe, eshatologia penticostală românească reprezintă o componentă centrală a doctrinei și practicii bisericilor din România, focalizându-se pe evenimentele de la sfârșitul veacurilor, precum: *A Doua Venire, Răpirea Bisericii, mileniul și Judecata finală*. Există trei traiectorii în ceea ce privește învățăturile dispensaționale penticostale, fiecare identificată prin poziția sa cu privire la o eshatologie futuristă sau apocaliptică iminentă, domnia milenară a lui Cristos și identificarea Bisericii în raport cu statul național Israel. Aceste trei elemente dogmatice au fost dezvoltate și în mediul românesc, dar nu neapărat într-o manieră academică.

În România, începuturile mișcării penticostale au angajat mai multe direcții. Au existat mai multe facțiuni care au dobândit recunoaștere oficială: începând cu anul 1945, când penticostalii din România se reorganizau, trei fracțiuni au primit recunoașterea provizorie a statului: (1) prima, *Biserica lui Dumnezeu Apostolică Penticostală*; (2) a doua, o grupare cu același nume, la care se adaugă *Creștinii Botezați cu Duhul Sfânt*, aceștia desprinzându-se în 1931, din cauza practicii spălării picioarelor; și (3) a treia, *Ucenicii Domnului Isus Cristos*. Acest ultim grup pare să fi

evoluat dintr-o comunitate fondată la București în anul 1933 de Eugen Bodor, liderul creștinilor botezați cu Duhul Sfânt, care fusese preluată în anul 1934 de Ioan Danciu, liderul Bisericii Penticostale Apostolice a lui Dumnezeu.

La începuturile mișcării penticostale în România, eshatologia a fost puternic influențată de dispensaționalism, o perspectivă teologică care împarte istoria în perioade distincte sau „dispensații” și accentuează o interpretare literală a profețiilor biblice. Această influență a condus la adoptarea unei viziuni premilenariste, care susține că Cristos va reveni înainte de instaurarea unui mileniu de pace pe pământ. De asemenea, doctrina Răpirii pretribulaționiste, conform căreia credincioșii vor fi luați de pe pământ înainte de o perioadă de Mare Necaz, a fost integrată în învățăturile penticostale românești.

Dar această preocupare deopotrivă pneumatologică și eshatologică n-a rămas doar în spațiul privat sau eclezial. După Revoluția din decembrie 1989, cum s-a întâmplat în toate confesiunile, sistemul de învățământ penticostal a evoluat... Astfel, *Seminarul Teologic Penticostal*, care fusese înființat în 1976, a devenit acum un colegiu de patru ani, de nivel universitar. Numele a fost schimbat în *Institutul Teologic Penticostal din București* în 1992, iar în 2008 a primit acreditare guvernamentală deplină ca instituție de învățământ superior. De asemenea, au fost înființate multe alte școli biblice și instituții de învățământ general.

Concluziile cercetării

Viziunea pe care penticostalismul o propune asupra viitorului umanității și al cosmosului este modelată în întregime de eshatologie. Perspectiva penticostală creștină asupra viitorului este una a speranței sigure, ancorate în promisiunile lui Dumnezeu, spre deosebire de perspectivele seculare, care adesea oscilează între utopie naivă și disperare apocaliptică. Prin revelația biblică, credincioșii știu unde se îndreaptă istoria: către „*ceruri noi și un pământ nou, în care va locui neprihănirea*” (2 Pt. 3:13 VDC). Această certitudine le conferă creștinilor o atitudine unică față de viitor. Eshatologia penticostală oferă o perspectivă:

- a nădejdi și optimismului temperat de realism.

Creștinul privește spre viitor nu cu frică, ci cu așteptare încrezătoare („*fericita noastră nădejde, arătarea slavei marelui nostru Dumnezeu și Mântuitor, Isus Cristos*”, Tit 2:13). Oricât de întunecate ar fi vremurile, credința că Cristos va reveni în glorie pentru a reînnoi toate lucrurile

oferă stabilitate sufletească. Această speranță nu este însă o fantezie, ci se bazează pe realitatea istorică a lui Cristos cel înviat: deoarece El a înviat și trăiește în veci, cei ce Îl urmează „*au o moștenire nepieritoare ... păstrată în ceruri*” (1 Pt. 1:4). Viitorul, în viziune creștină, Îi aparține lui Dumnezeu și, de aceea, este privit cu optimism sfânt. Totodată, realismul eshatologic recunoaște că, până la final, lumea va trece prin necazuri (Mt. 24; 2 Tim. 3:1), așa că acesta nu este un optimism naiv, ci unul purtător de cruce.

- de responsabilitate în prezent.

Știind că va veni o judecată, creștinul este chemat să trăiască în sfințenie și să administreze cu credincioșie darurile și oportunitățile primite (pilda talanților, Mt. 25). Faptul că istoria are un sfârșit în fața tronului lui Dumnezeu conferă fiecărei decizii morale o greutate eternă. De asemenea, așteptarea revenirii lui Cristos nu conduce la pasivitate, ci la implicare: nu „*stăm și așteptăm să treacă lumea*”, ci lucrăm cu și mai mare zel, știind că osteneala noastră nu este în zadar în Domnul (1 Cor. 15:58) și că vrem să fim găsiți lucrând atunci când va veni El.

- față de moarte și viața de apoi.

În loc de incertitudine, creștinul are promisiunea clară a învierii și vieții veșnice. Aceasta eliberează de teama existențială a morții: viitorul dincolo de mormânt nu este un necunoscut întunecos, ci întâlnirea cu Domnul. Prin credința în trupul glorifica și restaurarea creației, creștinii privesc viitorul material al cosmosului cu speranță: Dumnezeu nu abandonează lucrarea mâinilor Sale, ci o transformă. Aceasta dă și o motivație pentru grija față de lume (ecologie, dreptate socială), știind că destinul creației este restaurarea, nu distrugerea definitivă, creștinii pot lucra în prezent în acord cu această direcție (de pildă, combaterea răului și a nedreptății ca anticipare a dreptății desăvârșite ce va veni).

- nu în ultimul rând, perspectiva eshatologică creștină îi ferește pe credincioși de rătăcirile extremiste.

De-a lungul istoriei, viziuni distorsionate asupra viitorului au dus fie la fanatism apocaliptic (grupări care au pretins că au calculat data sfârșitului sau care au încercat să grăbească Împărăția prin forțe proprii), fie la secularism (o negare a oricărui viitor transcendent, trăind ca și când Dumnezeu nu ar interveni niciodată). O bună teologie eshatologică, ancorată în Scripturi și în tradiția Bisericii, oferă antidotul pentru ambele erori: ne învață, precum Augustin, „*să fim mereu*

pregătiți, dar să nu ne oprim din lucrul nostru zilnic”. Cu alte cuvinte, trăim cu veșnicia în inimă, dar cu picioarele pe pământ, conștienți de responsabilitățile prezente.

În concluzie, importanța eshatologiei pentru perspectiva creștină asupra viitorului este imensă. Fără eshatologie, creștinismul și-ar pierde orientarea spre țința promisă și ar risca fie să se acomodeze prea mult cu prezentul, fie să cadă pradă speculațiilor. Prin eshatologie, creștinul știe încotro se îndreaptă și poate exclama, asemenea primilor credincioși: „*Maranatha!*” („Domnul nostru vine!”). Acestă strigăt al speranței străbate veacurile și dă formă modului în care credincioșii își proiectează viitorul, cu încredere într-un Dumnezeu credincios planului Său și cu hotărârea de a rămâne statornici până la capăt. Studiul eshatologiei nu este un exercițiu de curiozitate despre viitor, ci o necesitate teologică și spirituală. Prin eshatologie, creștinii înțeleg mai bine caracterul lui Dumnezeu (drept și totodată plin de har, El fiind Cel care aduce atât judecată, cât și restaurare), pricep menirea Bisericii în lume (ca popor al speranței, care trăiește între *deja* și *nu încă*), și își alimentează nădejdea care dă sens și putere vieții de zi cu zi. Eshatologia corect integrată în credință ne ferește și de extremele pesimismului (teama că răul va triumfa) și ale triumfalismului prematur (iluzia că raiul poate fi instaurat acum complet de forțe omenești). Ea ne cheamă la veghere, la responsabilitate și la bucurie anticipată.

În plan academic, cercetarea eshatologică își propune să formuleze coerent această speranță, să clarifice relația dintre promisiunile lui Dumnezeu și împlinirea lor, precum și să armonizeze diferitele pasaje scripturistice într-o viziune unitară. Dar, dincolo de demersul de cercetare, scopul ultim al eshatologiei este unul doxologic și practic: să-L înălțăm pe Dumnezeu pentru planul Său minunat și să trăim în prezent ca cetățeni ai cerului viitor. Orice confuzie sau eroare în eshatologie are repercusiuni asupra viziunii creștine de ansamblu. Din acest motiv, eshatologia trebuie studiată cu smerenie, cu Scriptura în mână și cu ochii ațintiți la Cristos, *Cel care vine*. În cuvintele apostolului Pavel: „Domnul să îndrepte inimile voastre spre dragostea lui Dumnezeu și spre răbdarea lui Cristos” (2 Tes. 3:5) – acea răbdare activă, plină de speranță, care își așteaptă împlinirea în ziua eshatologică a Domnului nostru. Încheiem, așadar, subliniind că eshatologia nu înseamnă doar sfârșitul tuturor lucrurilor, ci și țelul pentru care toate au fost făcute. Ea se referă la începutul eternității cu Dumnezeu, pentru cei răscumpărați. Studind-o cu seriozitate și reverență, ne aliniem înțelegerii noastre cu intenția lui Dumnezeu revelată în Scripturi, ne întărim credința și nădejdea și putem striga împreună cu Biserica din toate veacurile: „*Vino, Doamne Isuse!*” (Apoc. 22:20).